

K některým aspektům tzv. Lisabonské smlouvy

Dnem 1. prosince tohoto roku nabyla účinnosti tzv. Lisabonská smlouva. Stala se tedy realitou a na ni bude postaveno dění v Evropské unii, jakkoli levice v Evropě (tedy nalevo od sociální demokracie) se zněním této smlouvy zásadně nesouhlasí. Důvody tohoto nesouhlasu už byly vícekrát zveřejněny a já se jimi nebudu v tomto příspěvku zabývat. Jde mi spíše o to, přiblížit některé „nepolitické“ aspekty Lisabonské smlouvy, o které toho takzvaný běžný občan ví stále bohužel velmi málo.

Reformní tzv. Lisabonská smlouva byla schválena mezivládní konferencí koncem roku 2007, poté, co na základě referenda ve Francii a Holandsku ztroskotala Smlouva o Ústavě pro Evropu. Lisabonská smlouva, obsahující podstatnou část zamítnutého návrhu ústavy, sestává ze smlouvy jako takové, která mění stávající Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o Evropském společenství, přičemž změněná Smlouva o ES se stává Smlouvou o pracovních postupech EU; dále je její součástí 13 protokolů (také ty se stávají integrovanou součástí primárního unijního práva), následujíc tzv. srovnávací tabulky (týkající se přečíslování článků stávajících smluv) a konečně Závěrečný akt mezivládní konference.

Reformovaná Smlouva o Evropské unii a Smlouva o pracovních postupech EU jsou právně rovnocenné. Jako další rovnocenný zdroj primárního práva EU k nim přistupuje ještě tolik diskutovaná Listina (Charta) základních práv EU, jež sice není součástí tzv. Lisabonské smlouvy, ale díky ní získává svou právní pozici.

Lisabonskou smlouvou dostává Evropská unie statut mezinárodní organizace (doposud na ní bylo pohlíženo jako na mezistátní organizaci sui generis) a stává se právníkou osobou (doposud tomu tak nebylo, statut právnícké osoby mělo Evropské společenství jako tzv. první pilíř EU a také organizace Euratom). EU se stává právním nástupcem Evropského společenství. Z tohoto důvodu bude od 1. prosince 2009 odstraněna dosavadní „pilířová struktura“ EU. EU bude mít me-

Poslanec EP Jiří Maštálka při vystoupení na jedné z kulturně-politických akcí pořádaných v Evropském parlamentu

zinárodněprávní způsobilost k jednání, s čímž například souvisí také to, že v každém členském státě bude moci získávat nemovitý a movitý majetek, či být (zpravidla v zastoupení Komisí) účastníkem soudních řízení.

Za **orgány** Evropské unie jsou Lisabonskou smlouvou označeny Evropská rada, Evropský parlament, Rada EU, Evropská komise, Evropský soudní dvůr, Evropská centrální banka a Evropský účetní dvůr. **Institucemi** EU jsou zejména poradní tělesa – Evropský hospodářský a sociální výbor a výbor regionů.

Pokud jde o **hierarchii právních aktů** Evropské unie, ty lze v zásadě rozdělit na právně závazné, a to ve smlouvě explicitně uvedené (nařízení, směrnice, rozhodnutí) a explicitně neuvedené (dohody unie se třetími státy, meziinstitucionální dohody mezi Radou, Komisí a EP). Výše uvedená nařízení, směrnice a rozhodnutí jsou akty zákonodárnými, tedy přijatými v zákonodárném řízení.

Jak už jsem uvedl, **Listina základních práv EU** sice není integrovanou součástí Lisabonské smlouvy, ovšem je s ní právně rovnocenná a stává se součástí primárního práva Evropské unie. Oblast její aplikace je omezena na orgány, instituce a jiná zařízení Unie, a členské státy jsou Listinou vázány při aplikaci práva EU. Pro Polsko, Velkou Británii a Českou republiku bylo vyjednáno omezení právních účinků Listiny; pro Českou republiku však bude Listina právně závazná až do doby přijetí a ratifikace nejbližší přístupové smlouvy (s Islandem nebo Chorvatskem), což může být záležitost dvou až tří let.

Nedomnívám se však, že nové znění Smlouvy o EU a Smlouvy o pracovních postupech EU může být trvalým právním základem evropské integrace. Nejedná se o perspektivní dokumenty jak z institucionálně-procesního tak především z politického hlediska. Ovšem zatím musíme žít bohužel s „realitou Lisabonu“ a usilovat o to, aby se tato realita změnila.

Písemné prohlášení o nepřipustném narušování ratifikačních procesů v členských státech ohledně přijímání zásadních dokumentů Evropské unie

Evropský parlament,

– s ohledem na článek 123 jednacího řádu,

- A. vzhledem k tomu, že překonávání demokratického deficitu, reálně existujícího v EU, je základní podmínkou pro získání důvěry občanů v orgány a instituce EU,
- B. vzhledem k tomu, že tento demokratický deficit se týká rovněž nepřipustného zasahování do zásadních rozhodovacích procesů uvnitř členských států EU,
- C. vzhledem k tomu, že nesnadný ratifikační proces, probíhající v České republice ohledně tzv. Lisabonské smlouvy, byl výrazně podrobován přímému i nepřímému politickému nátlaku ze strany orgánů a institucí EU, ale také ze strany některých členských států, přičemž tento nátlak pro-

 EVROPSKÝ PARLAMENT 2009 - 2014	
11. 11. 2009	0063/2009
<h3>PÍSEMNÉ PROHLÁŠENÍ</h3> předložené v souladu s článkem 123 jednacího řádu o nepřipustném narušování ratifikačních procesů v členských státech ohledně přijímání zásadních dokumentů Evropské unie	
Jiří Maštálka	
Platné do: 25. 2. 2010	

vázely dokonce urážky a dehonestace českého prezidenta,

- D. vzhledem k tomu, že tento nátlak měl a má výrazně negativní dopad na důvěru občanů v Evropskou unii, a to nejen v České republice,
1. vyjadřuje své znepokojení nad nepřipustným ovlivňováním ratifikačního procesu, který proběhl v České republice ohledně tzv. Lisabonské smlouvy, odporujícím základním principům demokracie;
2. vyzývá Komisi, Radu a vlády členských států, aby respektovaly právo každého členského státu na svobodné a neovlivňované rozhodování ve svých svrchovaných záležitostech;
3. pověřuje svého předsedu, aby toto prohlášení spolu se jmény jeho signatářů předal Komisi, Radě a vládám členských států.

ROZPRAVY

Čtvrtek, 22. října 2009
Štrasburk

5. Finanční a hospodářská situace v Moldavsku (rozprava)

Jiří Maštálka, za skupinu GUE/NGL

Dovolím mluvit hned k oběma problémům, i k té následující zprávě, která se týká Gruzie. Je nám dán příliš krátký čas na posouzení příliš složitých problémů. Nemohu si odpustit poznámku, že prezident České republiky Václav Klaus se nemylil jak v konstatování ve vztahu k situaci v Moldavsku, tak ke konfliktu na gruzínsko-ruské hranici. To je ovšem minulost a před námi stojí nové problémy dnešního dne, a to přesto, že máme pouze předsedu Komise a nemáme novou Komisi.

Chtěl bych ocenit, alespoň co se týče zprávy o gruzínsko-ruském konfliktu, snahu o objektivní posouzení celé situace. Vyhlásili jsme ambiciózní program Východního partnerství a dovolu mi, abych stručně, a to na adresu obou států, tedy Moldavska i Gruzie, uvedl následující návrhy. Zaprvé, projekt Východního partnerství nesmí být chápán jako nástroj politiky proti Rusku, ale jako nástroj řešení společně s Ruskem. Zadruhé, otázka územní celistvosti Moldavska i Gruzie musí být řešena podle mezinárodního práva, nikoli tzv. Solanovo-kosovskou variantou. Zatřetí, obě země projeví zájem

o bližší spolupráci s Evropskou unií a tomu musí odpovídat finanční i reálná politická podpora, např. usnadnění vízového režimu. Začtvrté, obě země potřebují výraznou pomoc v oblasti poradenství, zejména fungování veřejných institucí, jako je úřad prezidenta, parlamentu, prokuratury atd. Zapáté, obě země nezbytně potřebují pomoc zejména při vytváření právního rámce pro svobodu slova, svobodu médií, a tím vytváření důvěry u vlastních občanů.

Aby to vše bylo naplněno, musí být Evropská unie připravena a schopna

politickou, finanční podporou, ale i dalšími mechanismy naplnit svoji integrační roli subjektu pro novou Evropu. Jinak bude Východní partnerství chápáno jen jako geopolitická šachovnice zájmů a zůstane jenom prázdným pojmem. V opačném případě riskujeme jenom rozčarování a na konci našeho volebního období budou opět znít slova o nezbytnosti nových oranžových, karafiátových či jiných revolucí. Tyto sice zaplatíme, ale nepovedou k reálnému vyřešení situace a zlepšení podmínek obyvatel.

Pozitivní krok ve vztazích EU–Rusko

Dne 11. listopadu 2009 byla v Evropském parlamentu v Bruselu ukončena slavnostní recepcí několikadenní výstava věnovaná 50. výročí vzniku Ruské univerzity družby národů (RUDN), nesoucí dříve jméno Patrice Lumumby. Výstavu připravil ve spolupráci s RUDN europoslanec Jiří Maštálka (KSČM). Jednalo se o první akci tohoto druhu, uspořádanou v prostorách EP poslancem za Českou republiku.

RUDN patří mezi nejdůležitější vzdělávací instituce Ruské federace. V současné době má 10 fakult a 4 specializované instituty, na kterých studuje na 28 000 studentů ze 140 zemí světa. Myšlenka na uspořádání výstavy byla výsledkem řady pracovních pobytů J. Maštálky na RUDN, kde již pět let externě přednáší především o problematice mezinárodních vztahů.

Výstavu o RUDN shlédlo po dobu jejího konání na 1000 návštěvníků – tedy o mnoho více, než souběžnou výstavu v EP, věnovanou 20. výročí „pádu železné opony“, kterou zaštiťovali bývalý český prezident Václav Havel a předseda EP Jerzy Buzek. Mezi návštěvníky výstavy o RUDN byl i kandidát na funkci eurokomisaře Š. Fülle, který se pochvalně vyjádřil jak o tématu výstavy, tak o RUDN jako takové.

Z přípravy na výstavu

Závěrečné recepce se mj. zúčastnili zástupce rektora RUDN E. Martyněnko, předseda skupiny EP pro spolupráci mezi EP a Ruskou federací Knut Fleckenstein, představitelé zastupitelských úřadů Ruska, Ukrajiny, Běloruska, Venezuely, Ázerbájdžánu a Číny, poslanci EP napříč politickým spektrem a zástupci belgických univerzit.

K. Fleckenstein ve svém projevu na recepci konstatoval, že jde o krok správným směrem – o krok do budoucnosti, podporující vzdělávání a přátelství mezi národy. „Člověk v padesáti letech je ve zralém věku,“ uvedl na závěr výstavy J. Maštálka. „Bude mi ctí se zralou dámou jménem RUDN spolupracovat i v dalším období.“

Zpráva Jiřího Maštálky ve výboru EP

Výbor pro právní záležitosti EP se na své schůzi konané dne 9. listopadu 2009 zabýval mimo jiné zprávou, kterou vypracoval a předložil poslanec Jiří Maštálka ohledně „návrhu rozhodnutí Rady o uzavření úmluvy o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností Evropským společenstvím“.

Úmluva obsahuje především opatření na ochranu dětí a pokrývá mnoho praktických otázek, které ovlivňují způsob uplatňování mezinárodních nároků – například jazykové požadavky, stan-

dardizované formuláře a administrativní spolupráci s důrazem na používání nových technologií, vedoucích ke snížení nákladů a zkrácení lhůt. Úmluva rovněž stanovuje podrobná pravidla týkající se uznávání a vymáhání ohledně vyživovacích povinností.

Zpravodaj J. Maštálka doporučil uzavření úmluvy schválit a hlasovat na plénu v její prospěch, neboť „úmluva je součástí plnohodnotného a potenciálně světového právního rámce, který se zabývá vymáháním podpory na dítě a jiných druhů rodinného výživného“.

Ve svém příspěvku uveřejněném v Naší pravdě dne 30. listopadu („Landsmanšaft a spol. po Lisabonu“) jsem poukázal na to, že problematiku tzv. Benešových dekretů a zejména velmi nebezpečného „práva národních skupin“ se budou snažit prosazovat v „evropské agendě“, tedy především na úrovni Evropského parlamentu, němečtí a maďarští nacionalisté v čele s mluvčím Sudetoněmeckého landsmanšaftu Posseltem. Funkci jakéhosi beranidla přitom mají hrát nacionalisté maďarští, svezpě útočící proti Slovenské republice. V této souvislosti jsem připomněl slovenského politika Jána Čarnogurského, podle kterého „v Německu jsou seskupení, která s nadějí vzhlížejí právě k Maďarsku. Pokud by... Maďarsko dosáhlo

Nacionalisté v EP útočí

někaké změny statu quo po druhé světové válce, sloužilo by to i různým silám v Německu jako precedens. Ty si nemohou dovolit udělat první kroky, ale kdyby toho dosáhlo Maďarsko, lze se na to odvolávat.“

Posselt a jeho maďarští souputníci se dali v tomto roce už několikrát slyšet, že hodlají jít cestou prosazování tzv. práva národních skupin (Volksgruppenrecht), a to v první řadě v Evropském parlamentu. (Mimořádně, co znamená v praxi německý vynález zvaný „Volksgruppenrecht“ ukázaly v dubnu 1938 tzv. Karlovarské požadavky přednesené Henleinem.)

Od počátku nového funkčního období Evropského parlamentu, tedy od července tohoto roku,

nevynechali maďarští nacionalističtí poslanci (ze stran Fidesz a Jobbik) jedinou příležitost k napadání a osočování Slovenské republiky z údajného poručování práv maďarské menšiny. Mimo konkrétní programové body toho kterého plenárního zasedání jsou pro to přímo „ideální“ takzvané jednodominutové projevy k důležitým politickým otázkám. Ovšem na základě tzv. otázky k ústnímu zodpovězení s rozpravou (podle čl. 115 jednacího řádu) se nacionalistům podařilo zařadit problematiku národnostních menšin přímo do programu jednání pléna Evropského parlamentu. Stalo se tak při posledním plenárním zasedání dne 24. listopadu. Pokračování na str. 4

Landsmanšaft a spol. „po Lisabonu“

Poté, co Evropská rada vyslovila souhlas s výjimkou pro Českou republiku ohledně působnosti Listiny základních práv EU, vyprodukoval Sudetoněmecký landsmanšaft, především pak jeho mluvčí, poslanec EP Bernd Posselt, několik takřka euforických prohlášení, prezentujících tuto skutečnost jako vítězství sudetských Němců a jejich spojenců. Tato prohlášení mají dvě roviny. Předně je v nich tvrzeno, že „česká výjimka“ (stejná jako výjimka Velké Británie a Polska) je z hlediska intencí prezidenta Klause vlastně bezpředmětná, neboť prý jak Listina základních práv EU tak Lisabonská smlouva jako taková se netýkají stávajících majetkových poměrů v členských státech. Tou druhou rovinou je vpravdě jásoť nad tím, že dojednaná výjimka se přímo ani nepřímou netýká tzv. Benešových dekretů, což je pro sudetské Němce (ale i Maďary, pokud jde o Slovensko) podstatné z hlediska toho, že tak nedošlo ke zvýšení právní síly dekretů na unijní úrovni.

„Podalilo se nám,“ uvedl například Posselt, „prostřednictvím vlád v Berlíně, Vídni a Budapešti, dosáhnout toho, že Benešovy dekrety nebyly v poznámce pod čarou zmíněny přímo ani nepřímou, ba dokonce zacementovány.“

Jinde B. Posselt prohlásil, že „majetko-právní dimenze Benešových dekretů nemá absolutně nic společného s Lisabonskou smlouvou a Listinou základních práv EU“.

Ponechme nyní stranou otázku, zda tomu tak skutečně je či nikoliv, neboť existují relevantní právní stanoviska tvrdící opak, a celá tato záležitost bude nejspíš i nadále předmětem právních i politických diskusí a sporů. Posseltova „vítězná euforie“ totiž může být jen obratným manévrem, zastírajícím politickou taktiku jím vedeného seskupení pro dobu „po Lisabonu“. Neboť jinak by Posselt a spol. museli

uznat pro ně trpkou a asi nečekanou skutečnost: totiž že právě na Listinu základních práv EU a její účinnost v České republice spoléhali při realizaci svých cílů – ovšem nikoli prvořadě z hlediska intencí majetkových, nýbrž s ohledem na práva

národnostních menšin. Ta totiž mají být na základě Listiny dále rozvíjena nikoli jako tradičně chápaná ochrana menšin v jejich obecně platném lidskoprávním pojetí, nýbrž jako tzv. právo národních skupin (Volksgruppen), jež je tradičním nástrojem expanzivního německého nacionalismu už od konce první světové války.

Téma československých prezidentských („Benešových“) dekretů však bez ohledu na výše uvedené zůstane v „sudetoněmecké agendě“, a nejen v ní. V aktuálním prohlášení tzv. Sudetoněmecké domovské rady (jde o jedno z vrcholných grémií landsmanšaftu) ze 7. listopadu tohoto roku stojí: „Česká republika musí (!) konečně zrušit rasistické a protiprávní Benešovy dekrety včetně tzv. amnestijního zákona, neboť diskriminují milion Evropanů a na druhé straně mohou být stále znovu demagogicky

zneužívány politiky jako je Klaus (sic!)... Vlády Německa, Rakouska a Maďarska... jsou vyzývány, aby nadále těsně spolupracovaly a pečovaly o to, aby byla konečně nastolena spravedlnost pro národní skupiny (!), kolektivně zbavené práv na základě Benešových dekretů, tedy pro sudetské a karpat-ské Němce, jakož i pro Maďary... Státům EU musí být zdůrazňováno, že lidská práva a práva národních skupin (!) jsou v České republice definována a vykonávána jinak než v celé EU. To je nepřijatelný stav, proti kterému je třeba i nadále bojovat.“

Jak při politickém tažení resp. nátlaku na Českou republiku ohledně tzv. Benešových dekretů tak při prosazování tzv. práva národních skupin (tzv. Volksgruppenrecht) na evropské úrovni však budou sudetští Němci vedení Posseltem vypočítavě v pozadí. Osvědčuje se jim totiž ve svých intencích podporovat, usměrňovat a ovlivňovat síly maďarského nacionalismu, jež své zájmy orientují na Slovenskou republiku.

B. Posselt si už pochvaluje, že příštím maďarským premiérem bude zřejmě Viktor Orbán, který prý už oznámil, že se vrátí ke svému požadavku vznesenému v Evropském parlamentu už v roce 2002 – totiž aby Česká republika a Slovensko zrušily tzv. Benešovy dekrety. „My využijeme všech našich mezinárodních styků, abychom jej – a s tím i věc lidských práv – podpořili,“ prohlásil Posselt.

Bývalý přední slovenský politik Ján Čarnogurský nedávno pregnantně vyjádřil podstatu sudetoněmecko-maďarského tažení proti tzv. Benešovým dekretům a za „práva národních skupin“, když řekl: „Slovensko je pro Maďarsko nejvhodnější objekt, kde by Budapešť mohla prosadit nějaké státoprávní výhody pro maďarskou menšinu. Pak by maďarský krok mohl sloužit jako precedens pro jiné.“ Ale co hlavně: „Před patnácti lety mi jeden politik německé CDU řekl, že v Německu jsou seskupení, která s nadějí vzhlížejí právě k Maďarsku. Pokud by prý totiž Maďarsko dosáhlo nějaké změny statusu quo po druhé světové válce, sloužilo by to i různým silám v Německu jako precedens. Ty si nemohou dovolit udělat první kroky, ale kdyby toho dosáhlo Maďarsko, lze se na to odvolávat. Což by ovšem hrozilo destabilizací v celé Evropě.“

Právě tímto prizmatem bych doporučil pohlížet na aktuální politiku Posselta a jiných – bez ohledu na to, zda tito lidé projevují euforii či zklamání nad „českou výjimkou“ z Listiny základních práv EU.

Nacionalisté v EP útočí

Pokračování ze str. 3

Zdánlivě nevinný bod „Používání menšinových jazyků jako součást společného evropského kulturního dědictví“ byl výše uvedenou otázkou postaven jako opětovný útok proti slovenskému zákonu o statním jazyce přijatém v červnu tohoto roku. Dlužno dodat, že onu otázku položili tři poslanci resp. poslankyně, a to z maďarské strany Fidesz, ze „slovenské“ Strany maďarské koalice a – z bavorské CSU(!), kterou reprezentuje též Bernd Posselt. V následně rozpravě vystoupili především poslanci z Maďarska a ze Slovenska. Maďari útočili, slovenští kolegové se úporně, věcně a spravedlivě bránili.

„Slovenská republika je pod permanentním tlakem maďarské reprezentace, který neváhá používat lži a výmysly, aby ovlivnila evropské veřejné mínění,“ prohlásil například poslanec Sergej Kozlík. „Jsme toho svědky téměř na každém za-

sedání Evropského parlamentu od jeho rozšíření v roce 2004. Maďarsko je země, která téměř úplně zlikvidovala menšiny na svém území a snaží se hrubě zasahovat do kompetencí Slovenské republiky. To je absolutně nepřijatelné.“ Tentýž poslanec již předtím uvedl, že „předseda nejsilnější maďarské politické strany Fidesz pan Orbán vyzval při návštěvě Slovenska maďarskou menšinu k autonomistickým iniciativám. Vyzval ke společnému plánování budoucnosti Maďarů v Karpatské kotlině. Je to oživování myšlenky velkého Maďarska – provokace, která nepatří do moderní Evropy.“

Jsem přesvědčen o tom, že snahy nacionalistů, orientované proti Slovensku a implicitně také proti České republice budou v Evropském parlamentu sílit. Je proto nezbytné, aby se odpůrci těchto snah v maximální možné míře sjednotili a vyvíjeli adekvátní protitlak.

ZPRAVODAJ

informace o aktivitách europoslance

Jiřího Maštálky

e-mail: jiri@mastalka.cz

jiri.mastalka@europarl.europa.eu

www.mastalka.cz

Vydání financováno frakcí GUE/NGL
Evropského parlamentu

NEPRODEJNÝ VÝTISK – ZDARMA